

Jacobus Finno & 1500-luvun maailma

Finnon virsikirjan esipuhe nykysuomeksi¹

Sisällysluettelo

FINNON VIRSIKIRJAN ESIPUHE NYKYSUOMEKSI	1
1. JUMALAN SANAN TULEE MEILLE OLLA TUTTU	2
2. TÄRKEIMMÄT OPINOSAT VIRSIIN	2
3. VIRSIEN VARHAISHISTORIAA	2
4. LATINANKIELISEEN VIRSIRUNOUTEEN, MUTTA EI OMAA KIELTÄ UNOHTAEN	3
5. PAHAN HENGEN PIRU HEITTI KAPULOITA VIRSIEN TIELLE.....	4
6. SAKSASSA LUTHERUS KÄVI PERKELETTÄ JA PAAVIA VASTAAN KAUNIILLA, OMAKIELISILLÄ VIRSILLÄ.....	4
7. LUTHERUS INNOITTI MINUTKIN VIRSIRUNOILIJAKSI	5
8. MOITTIJOITANI EN TOTTELE, YMMÄRRYSTÄNNE PYYDÄN! HYLÄTKÄÄ RIETTAAT LAULUNNE!	5
9. MOITTIKAAMME TOISIAMME VASTA SITTEN, KUN OSAAMME TEHDÄ PAREMPIA. JUMALA MEITÄ VARJELKOON TÄLLÄ SURULLISELLA JA VAARALLISELLA AJALLA!	6
AAMEN.....	6

¹ Teksti perustuu prof. emerita Kaisa Häkkisen muokkaamaan tekstiversioon, jonka Timo Leinonen on vapaasti ja hieman lyhentäen kääntänyt nykysuomelle ja varustanut tekstin väliotsikoilla.

1. Jumalan sanan tulee meille olla tuttu

Minä, **Jacobus Finno**, toivotan kaikille Jumalaan uskoville ja erityisesti häntä rakastaville ja mielellään palveleville suomalaisille Jumalan armoa, hänen pyhän sanansa tuntoa ja ymmärrystä, rauhaa ja terveyttä sielulle ja ruumiille ja sitten viimein täältä pois lähtiessä taivaan iloa ja iankaikkista elämää Jeesuksen **Kristuksen** kautta.

Pyhä Paavali sanoo Kolossalaiskirjeiden kolmannessa luvussa näin: *Jumalan sana asukoon teidän keskuudessanne kaikessa runsaudessaan ja viisaudessaan. Opettakaa ja ohjatkaa toisianne virsin ja hengellisin lauluin veisaamalla sydämestänne kiitosta Herran armolle.*

Näillä sanoilla Pyhä Paavali ohjaa, ei vain opettajia, mutta myös kuulijoita, että he Jumalan sanaa virkeästi, ahkerasti, tarkasti, aina ja joka paikassa, etenkin jumalapalveluksissa, missä ne sitten ikinä tapahtuvatkin, lukisivat, kuuntelisivat, ajattelisivat ja rukouksissaan ja veisuissaan sitä mielessään pitäisivät ja sitä rakastaisivat, jotta se heidän ja muiden sydämiinsä tiensä löytäisi ja sinne kiinnittyisi.

Jumalan sanan ei tule olla meille outo ja vieras ilman vankkaa asumissijaa mielessämme, vaan sen pitää olla kuin oma lapsi tai aviopuoliso, tuttu, pysyvä ja mieleemme juurtunut, jotta se olisi aina luonamme ja laajentaisi uskomme piiriä.

2. Tärkeimmät opinosat virsiin

Jumalan tahtoi jo alusta lähtien, että kristillisessä seurakunnassa olisi suloinen ja iloinen veisuun taito ja jumalaiset laulut ja parhaat kappaleet siitä kristillisestä opista ja etenkin ihmisen lunastuksesta kaunein virsin soveliailla sanoilla ilmaistuna.

Nämä virret hän tahtoo pitää esillä, että ne muistetaan ja niitä veisataan usein, jotta nuori väki ja muutkin ihmiset veisuun ja kristillisten virsien kautta koko sydämestään herätettäisiin vähä vähältä iloisesti Jumalan tuntoon, pelkoon, uskoon, rakkauteen, rukouksiin ja Jumalalle otollisiin töihin. Samalla kansa totutettaisiin pois turhista, naurua herättävistä, häpeällisistä ja jumalattomista viisuista.

3. Virsien varhaishistoriaa

Siksi Jumalakin on kullekin aikakaudelle herättänyt viisaita ja taitavia virsirunoilijoita, joiden luomiin suloiisiin virsiin ja runoihin on koottu tärkeimmät ja parhaimmat osat kristillisen opin kappaleista ja kaikista niistä suurista ja ihmeellisistä töistä, jotka

Jumala on tehnyt ihmisen tähden ankaraa luontoa vastaan, ja jotka Jumala antoi kirjoituttaa ihmisen muistin tueksi kirjoihin.

Mooses, Jumalan mies ja viisas profeetta, kirjoitti monia virsiä äidinkielellään. Ne löytyvät Pyhästä kirjasta. Niissä hän kiittää ja ylistää Jumalan hyviä tekoja häntä ja Israelin kansaa kohtaan sekä julkituo monta muuta hyvää opetusta.

Daavid, kuningas ja profeetta, Jumalalle mieleinen toimen mies, teki hepreankielisen kauniin virsikirjan. Kirjaa kutsutaan Davidin Psalttariksi. Siihen on koottu parhaat merkittävimmät asiat lähes maailman alusta Daavidin omaan aikaan asti.

Näin myös toimivat kuningas **Salomon**, profeetat **Jesaja**, **Daniel** ja **Habakuk**, jotka lauloivat Jumalan hyvistä töistä ja oman aikansa tapahtumista ja tekivät ne virsillään tiettäväksi. Uudessa testamentissa neitsyt **Maria**, **Sakarias** ja **Simeon** kertoivat iloiten sydämiensä pohjalta virsissään Jumalan armollisista töistä.

4. Latinankieliseen virsirunouteen, mutta ei omaa kieltä unohtaen

Näiden jälkeen monet jumalalliset ja oppineet miehet, jotka kokivat Jumalan antaneen heille muita paremmat runoilijalahjat ja ymmärryksen, laativat kauniita latinankielisiä virsiä. Kaikkien pappien ja teinien piti oppia latinaa Euroopan länsiosassa. Itäisessä Euroopassa taas piti vastaavasti oppia kreikkaa.

Virsiä tekijöiden tahtona ei kuitenkaan ollut se, että vain latinankielisiä virsiä veisattaisiin kokouksissa, ja että kunkin maan omakieliset virret unohdettaisiin ja hävitettäisiin. Heidän tarkoituksensa sen sijaan oli se, että he näillä virsillään tunnustaisivat ja muille tiettäväksi tekisivät oman uskonsa ja sen, mitä he ajattelivat kristillisestä opista ja sen pääosista.

Latinan kieli oli vallalla kristikunnassa, etenkin niissä maissa, jotka kuuluivat siihen aikaan Rooman kirkon alueeseen. Roomassa vallitsi vielä siihen aikaan oikea ja totinen, selkeä, puhdas ja turmelematon oppi, jonka Kristus oli tuonut taivaasta Isänsä helmasta maahan tuonut ja antanut profetoille ja apostoleille.

Siksi he käyttivät latinan kieltä, että opettajat, saarnaajat ja muut viisaat miehet ymmärtäisivät heidän ajatuksiaan ja opetuksiaan ja sen, miten nämä sopisivat yhteen Jumalan sanan ja Pyhän Kirjan kanssa, ja että he tätä kautta kukin omalta paikaltaan ymmärrettävällä kielellä puhuisivat opetuslapsilleen ja muille kuulijoilleen yhtenäisin opein saarnoissaan ja veisuissaan.

5. Pahan hengen Piru heitti kapuloita virsien tielle

Pahan hengen Piru, joka aina pyrkii saattamaan ihmisiä kadotukseen, huomasi että virsien kautta tiedot leviävät nopeasti. Virsien välityksellä joskus myös kuin sattuman kaupalla parhaat osat kristinopista levisivät ympäri maakuntia, ja ihmiset saivat niistä herätyksen jumalallisiin ajatuksiin.

Eihän piru voinut tätä hyväksyä. Siksi hän järjesti niin, että myös rukouksissa ja kokouksissa kirkossa käytettiin muuta kieltä kuin sitä, mitä kuulijat ymmärsivät. Ja jos joku käytti maan omaa kieltä virren veisuissa, hänet kohta laitettiin pannaan.

Viimein kävi niin, ettei löytynyt ketään halukasta luomaan äidinkielisiä virsiä. Näin kansa parka ei saanut kuulla omalla kielellään yhtään jumalallista virttä eikä siitä oppia saanut.

Ihmiset kuitenkin haluavat veisata virsiä ja mielellään niitä kuuntelevat. Mutta kun ei sellaisia ollut virsiä, joista olisi voinut myös oppia, ihmiset rupesivatkin opettelemaan jumalattomia, häpeällisiä, haureellisia ja naurettavia virsiä pidoissaan ja matkoillaan ihan vain ajankuluksi.

Niillä Piru sai ihmiset tappelemaan keskenään. Koko kansa joutui turmelukseen, pahoihin ja riettaisiin ajatuksiin, häpeällisiin puheisiin, ilkeisiin tapoihin ja saastaiseen ja haureelliseen elämään.

Siksi Piru, itse riettauden pesä, herätti apuun runoilijansa ja laulujansa. Näiden mieleen hän loi ja heidän suihinsa takoi juuri soveliaita sanoja. Näin laulajat nopeasti saivat virsiä kokoon. Virret olivat myös jumalallisia ja kristillisiä virsiä helpompi oppia ja muistaa.

6. Saksassa Lutherus kävi Perkelettä ja Paavia vastaan kauniilla, omakielisillä virsillä

Viimein Jumala armahti ihmiset ja lopetti sen aikaisen tavan laulaa ja veisata. Saksan maalla syntyi jumalallinen, suuren armon mies, **Lutherus**, jota muut oppineet ja Jumalaa pelkäävät miehet alkoivat seuraamaan.

He kaikki edustivat alueensa parhainta tietämystä kristillisistä opeista ja katekismuksen pääkappaleista, Kristuksen laupeuden töistä, hänen syntymästään, kärsimyksensä, ylösnousemisestaan ja taivaaseen astumisestaan.

Ja vastoin **Perkeleen** mieltä ja **Paavin** kieltoa he sovittivat nämä asiat Pyhän Kirjaan sopivilla sanoilla kauniisiin, suloisiin oman maan kielisiin ymmärrettäviin virsiin.

Nyt nämä samat virret veisataan suurella ilolla ja riemulla ja kirkoissa, kouluissa, kartanoissa, juhlissa, matkoilla ja muissa kunniallisissa kokouksissa. Veisaajina ovat niin vanhemmat kuin nuoremmat miehet, niin vaimot kuin pojat ja piit. Tämän tietävät kaikki, jotka ovat siellä päin Saksaan liikkuneet.

7. Lutherus innoitti minutkin virsirunoilijaksi

Näiden jumalallisten ja oppineiden miesten työt ja esimerkit innostivat minua niin, että minäkin, epäkelpo, ryhdyin luomaan hengellisiä virsiä suomen kielellä Jumalan nimen kunnian tähden ja rakkaudestani isänmaatani kohtaan.

Riimitin muiden kristillisten maiden tapaan virsiä niillä lahjoilla, mitä Jumala on minulle antanut, jotta voin muiden suomalaisten kanssa seurakuntamme kokouksissa ja pidoissa kiittää, kunnioittaa ja palvella Jumalaa.

On parempi, että me käytämme uskon asioissa sellaista kieltä, jota ymmärrämme ja osaamme, kuin vierasta kieltä, jota emme ymmärrä emmekä osaa kuten Pyhä Paavali 1. Korintilaiskirjeen 14. luvussa kauniisti neuvoo ja opettaa.

8. Moittijoitani en tottele, ymmärrystänne pyydän! Hylätkää riettaat laulunne!

Tiedän kyllä vanhastaan monta irvihammasta, jotka kateudesta ja itsekkyydestä näitä töitani tulevat moittimaan ja sanomaan, että ne eivät ole kelpoisia veisattavaksi ja esitettäväksi muuten kunniallisten ihmisten kokouksissa.

En tottele niitä pilkkasanoja ja kadepuheita, joilla kielletään ja estetään ihmisiä omalla kielellään, vastoin Pyhää Kirjaa, kiittämästä ja ylistämästä Jumalaa. En myöskään pilkkaajien naurun ja moitteen takia luovu Jumalallisten pyrkimyksieni toteuttamisesta, vaan sitä rohkeammin ja pelottomammin haluan saattaa työni loppuun, mihin Kristus, Jumalan poika, minua auttakoon.

Ja toivon myös, että tämä työparkani olisi kristillisille seurakunnille, jumalallisille, toimeliaille ja hyvälle suomalaisille ei vain kelvollinen ja otollinen, vaan että se myös vieroittaisi heidät pois riettaista, ihmisiä häpäisevistä lauluista, puhtaan elämän piiriin, jumalallisiin ajatuksiin, kunniallisiin puheisiin ja hyviin tapoihin.

Siksi pyydän nöyrästi kaikkia jumalallisia ja kunniallisia suomalaisia, ylhäisiä ja alhaisia, oppineita ja oppimattomia, että he eivät katsoisi tätä työparkaani irvihampaiden ja pilkkaajien tapaan moittein ja panetteluin, vaan sen parhain päin ymmärtäisivät.

9. Moittikaamme toisiamme vasta sitten, kun osaamme tehdä parempia. Jumala meitä varjelkoon tällä surullisella ja vaarallisella ajalla!

Siksi älkäämme moittiko toisen työtä ennen kuin osaamme tehdä itse paremman. Kyllä työ tekijäänsä kiittää ja näkijä työn arvon pian huomaa. Siksi nauti, hyvä kristitty, näistä huonoista virsistä siihen saakka, kunnes joku tekee parempia.

Isä kaikkivaltias, totinen Jumala, meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen isä meidän isänmaatamme Pyhällä hengellään vahvistakoot ja varjelkoot aina, ja etenkin tällä surullisella ja vaarallisella ajalla, ettemme hänen sanastaan ikinä luopuisi, vaan siihen aina ja lujasti kiinni tartuttaisimme, sitä lukisimme, kuuntelisimme, opettaisimme, rukoilisimme ja veisaisimme.

Näin Hänen pyhä nimensä suomalaisten joukossa kuin muuallakin kristikunnassa pyhittäisimme ja aina Jumalan tunnossa ja pelossa pysyisimme niin, että mekin viimein Kristuksen kautta tulisimme autuaaksi ja kaikkien valittujen kanssa perisimme iankaikkisen elämän.

Aamen